

**MUNI
SPORT**

Pedagogická komunikace

Osnova přednášky

1. Vymezení komunikace
2. Verbální komunikace
3. Neverbální komunikace
4. Pedagogická komunikace

1. Vymezení komunikace

- komunikace – **původ termínu** – latina: ***communicatio*** = spojení, sdílení, sdělování, zpráva, sdělení, komunikace
- **komunikační věda** = teorie komunikace – zkoumá komunikační jevy, procesy a systémy
- [Komunikace – NEZkreslená věda IV – YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=v3o85G-N0TE)
<https://www.youtube.com/watch?v=v3o85G-N0TE>

1. Vymezení komunikace

- komunikace (sociální) = **spojení** dvou (popř. jednoho) či více **vědomí prostřednictvím sdělování**
- **vnitřní řeč** (nezvučná „řeč pro sebe“) = člověk o něčem přemýšlí, něco fixuje, plánuje, rozhoduje se, vzpomíná, **reflektuje**, ... (20. léta 20. st. – Vygotskij)
- komunikace = výměna nebo **přenos informací**
- **informace** = označení pro vědomost, znalost, zkušenost, ...
- **výměna** = „vzájemné dávání a brání“
- **přenos** = schopnost překonávat vzdálenost + informace „opouštějí jednoho jedince a vstupují do druhého“

1. Vymezení komunikace

- **komunikační kanály** = **verbální** (slovní) + **nonverbální** (mimoslovní)
+ komunikace **činem**
- **různé „cesty“** – **mluvení, psaní**, nově informační a komunikační technologie = **ICT**
- primárně **sociální komunikace** = obsahové jednání člověka, sdělování
- **dnes** komunikace = **i technické aspekty**
(přenos dat, propojování zařízení, řízení, ...)
- klíčový **problém** komunikace = **selhání + nedorozumění**

2. Verbální komunikace

- **verbální komunikace** (lat. **verbum** = slovo) = prostřednictvím slov a jazyka
- **formy** – **zvuková** + **písemná**
- **stránky** – **obsahová** + **formální**

A. obsahová stránka = co se říká

- **požadavky:**
 - přiměřenost
 - srozumitelnost
 - logičnost
 - ...

2. Verbální komunikace

B. formální stránka = **paralingvistické aspekty řeči** –
při písemném přepisu se ztrácejí

1. **intenzita** hlasového projevu – hlasitost včetně dynamiky
2. **tónová výška hlasu** + **intonace** (melodie řeči)
3. **barva hlasu** = spektrální složení akustické formy
4. **délka projevu** – jak dlouho se mluví
5. **rychlost projevu** = počet slov za minutu
6. **přestávky v projevu** = kdy a jaké pauzy, frázování řeči
7. **akustická náplň přestávek** = úplné ticho X zvuky
8. **přesnost** projevu = chyby, přeřeknutí, zakoktávání, ...
9. způsob předávání slova = **komunikační pravidla**

3. Neverbální komunikace

- **beze slov**, ale za využití **jiných způsobů přenášení informací**
- **zpravidla součást verbální komunikace**

Neverbální komunikace: Řeč těla - ČT edu - Česká televize
(ceskatelevize.cz)

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/2734-neverbalni-komunikace-rec-tela>

3. Neverbální komunikace

Formy neverbální komunikace:

- pohledy – **řeč očí**
- výrazy obličeje – **mimika**
- pohyby těla – **kinezika**
- fyzický postoj – konfigurace částí těla – **posturika**
- gesta – **gestika**
- dotek – **haptika**
- fyzické přiblížení nebo oddálení = **proxemika**
- **úprava** zevnějšku, prostředí, ...

3. Neverbální komunikace

Komunikace činem

- bezeslovná reakce na konkrétní situaci formou **praktického činu**
- bývá **efektivní a rychlá**
- příklady:
 - rychlé zaujetí určitého postoje
 - dynamické přiblížení
 - ...

4. Pedagogická komunikace

Literatura – především **komunikace ve výuce**, ale možnost aplikace do dalších edukačních a sociálních situací

- PEN – s. 189–193
- Cangelosi, J. S. (2006). *Strategie řízení třídy* (4. vydání). Portál. (4. kapitola)
- Mareš, J., & Křivohlavý, J. (1995). *Komunikace ve škole*. Masarykova univerzita, Centrum pro další vzdělávání učitelů.
- Šedřová, K. et al. (2019). *Výuková komunikace*. Masarykova univerzita.

4. Pedagogická komunikace

Specifika pedagogické komunikace

- jde o **záměrnou** komunikaci
- probíhá v rámci **edukačního** (výchovně-vzdělávacího) procesu
- využívá komunikaci **verbální** (ústní nebo písemnou), **neverbální** i **činem**
- usměrňuje průběh edukačního (vzdělávacího) procesu (v rámci výuky, vzdělávání dospělých, zájmové vzdělávání, tréninku, ...)
- má charakter **interakce mezi edukátorem a edukanty** + navzájem **mezi všemi** účastníky = vzájemná výměna informací (faktů, názorů, pocitů, postojů, ...)

4. Pedagogická komunikace

Specifika pedagogické komunikace

- **respektuje** sociální **role** účastníků
- většinou ji **řídí edukátor**
- **dodržuje** (často vymezená) **komunikační pravidla** (kdo a kdy hovoří a poslouchá, **nelegální komunikace** – např. napovídání)
- zaměřuje se na **dosažení edukačních** (vzdělávacích) **cílů**
- týká se na primárně vymezeného – stanoveného – **obsahu**
- **pomáhá** edukantům zvládnout/splnit edukační (vzdělávací) cíle

4. Pedagogická komunikace

Specifika pedagogické komunikace

- **ovlivňuje** podstatným způsobem **kvalitu** a **efektivitu** edukačního procesu
- sehrává **klíčovou roli** ve vztahu k **učení** a rozvoj kompetencí
- naplňuje profesní etické požadavky (viz **osobnostní kompetence edukátora** – empatie, takt, objektivita, trpělivost, pozitivní orientace, tolerance, ...)
- zprostředkovává současně **mezilidskou interakci** (mj. i v emocionální rovině)
- je **determinována** konkrétním psychosociálním klimatem
- současně toto klima utváří

– ...

4. Pedagogická komunikace

Typy pedagogické komunikace:

- **podrobně připravená** komunikace (např. detailní písemná příprava na výuku) – typická spíše pro formální (školní) vzdělávání
- **rámcově připravená** komunikace (vymezení hlavních cílů, forem, metod a prostředků) – typická pro mimoškolní a zájmové vzdělávání, sportovní trénink, ...
- **nepřipravená komunikace** – edukátor musí reagovat a profesionálně řešit neočekávané situace

4. Pedagogická komunikace

Principy funkční pedagogické komunikace:

1. **kooperace** – spolupracuj s partnery, formuluj repliky, ...
2. **maxima kvantity** – řekni, co je nezbytné = informativní a úsporné sdělení
3. **maxima kvality** – neříkej nic, pro co nemáš dostatek důkazů
4. **maxima relevance** – řekni to, co je aktuálně důležité a vhodné
5. **maxima způsobu** – vyjadřuj se jasně, srozumitelně, přesně a jednoznačně

Dobrý edukátor:

- **podporuje** nejen pedagogickou **komunikaci**
- umí **naslouchat**
- adekvátně reaguje na podněty
- rozvíjí participaci
- snaží se nepodléhat předsudkům a stereotypům (haló efekt, očekávání – Pygmalion efekt, ...)
- nepromítá do komunikace své osobní stavy, problémy, ...
- funkčně využívá nová komunikační média
- ...
- **komunikuje a chová se jako profesionál**
(viz profesní kodexy)